

Берегиня (легенда)

Валерій Войтович

Берегиня — богиня добра і захисту людини. Захищає оселю, родинне багаття, насамперед малих дітей від хвороб та інших злих сил.

Оселя — це священний вогонь душ дідів—прапрадідів, який палахкотить в оселі!

Мамина пісня — це священний небесний вогонь душ дідів—прапрадідів, який горить в маминій пісні!

Квітка, колодязь, журавель у небі, бабусина вишиванка, дідусева казка, вірність, віра, любов — це все священний вогонь душі Берегині.

Тільки Берегиня — богиня добра і захисту людини, здатна оберекти оселю, всю родину, а заразом і весь родовід від чорного мороку зла.

Храм великої богині стоїть посеред неба—сонця, на алтарі якого богині—діві підтримують вічний вогонь, а боги кожен день приносять їй жертви — найкраще вино, хліб, садовину та городину... З предковічних часів велика богиня є великою Берегинею життєдайної Матері—Землі, того могутнього та таємничого цвіту, який тримає в собі життєтворюча материнська сила. В ім'я всеправедного Господа та всюдисущого світла Дажбога богиня Берегиня приносить у життя людини життєві радощі, свіже оновлення на вічну славу зоряного неба предків. З найстародавніших часів прийшла до орія Берегиня. То їй наші діди—прапрадіди приносили у жертву все, щоб вона задобрила нищівні сили, бо лише Берегині могли оберекти їх від упирів та інших злих сил. За ту первісну оріанську вдячність полюбила Берегиня жити біля людських осель. Особливо влітку, в перший день Зелених свят, коли весь світ святкує її прихід, а кожна дівчина свою долю, коли з неба усміхається сріблястий ясен—місяць, любить Берегиня водити хороводи дівчат на берегах рік та озер, навколо молоденьких, заплетених вінками та квітами білокорих беріз. Там, де співає вона свої чарівні пісні трава росте соковитіше, а на ланах і полях хліб родить багатше.

У кожную оселю велика богиня приносить священний небесний вогонь, який підтримує вся родина. Берегиня захищає оселю, родинне багаття, насамперед малих дітей від хвороб, лютого звіра, а то і смерті. З тих давніх—давен Берегиня стала оберегом непорушної й глибокої вірності подружжя. Боронь Боже, щоби погас родинний священний вогонь! В молодій сім'ї Берегиня дбає про певний лад у хатньому господарстві: щоб дружина дбала про свого чоловіка, а чоловік піклувався про свою милу. Як тільки богиня Берегиня бачить, що ось—ось вогонь кохання згасне, буває, підкине в нього галузочку, та чарівно усміхнеться. Тоді в засмучених душах знову спалахує вогонь, а в серцях — лагідне тепло і невичерпна ласка. Сумує Берегиня над згаслим багаттям тієї сім'ї, котра не вберегла вогнища в своєму помешканні. В таку оселю приходиться біда. Ось чому велика богиня оберігає вогонь родини, який обігріває житло, і тоді в хаті завжди буде материнське тепло, ростимуть щасливі діти, завжди лунатиме пісня.

У першу чергу богиня Берегиня в хаті освячує піч. В оселі піч не лише осередок тепла, а духовний символ, вісь сімейного життя,, що згуртовує та оберігає рід та родовід. Місце для Берегині завжди посеред оселі. Тут, навколо священного вогнища, вдалині від суєти, родина знаходить мир і спокій, тут завжди має бути лише згода, любов і висока мораль. На видному чільному місці господиня прикрашала піч чарівною квіткою—панною та розмальовувала її в різні кольори. Коли члени родини з тих чи інших причин залишали рідне помешкання, щоб поселитися на іншому місці, вони брали з собою вогонь, взятий на алтарі богині Берегині, щоб запалити вогонь у їх новому родинному вогнищі. Вшановуючи велику богиню та своїх предків, коли в дім приходила молода невістка, на священному алтарі богині випікали хліб і, коли він був спечений, молоде подружжя, поділивши порівну між собою, з'їдало його.

З незапам'ятних часів Оріана прославила себе у вишиванках. Кожна дівчина на виданні мусила сама наготувати посаг — вишити вдосталь рушників, щоб обдарувати ними сватів та почесних гостей на весіллі. А вимережана сорочка для милого стала символом—оберегом вимріяної долі. Рушники із зображеннями Берегині вивішувались над вікнами й дверима захищаючи домівку від чорних сил. Невеличкі глиняні або мідні обереги із зображенням Берегині захищали відкриті місця тіла, а тому їх носили на грудях. Образ Берегині вирізьблювався на лиштвах віконниць, дверях, щоб оберегти оселю від проникнення злих духів з боку двору.

Слово "оберег" означає те, що треба мати "о березі", тобто при березі, звідси — оберігати. Найкраща жертва богині Берегині — це пахучі трави, особливо полин, любисток, м'ята та лепеха.

Другим важливим предметом в оселі вважається ліжко. Подружнє ложе покривалось ліжником, на якому вишивався орнамент у вигляді ромбів, які є символом родючості. Велика богиня — берегиня родючості. Наші діди—батьки щиро молилися Берегині, бо свято вірили, що при народженні людини Бог неодмінно посилає їй і долю —добру чи лиху. Щоб захистити родючість від сил зла над ліжком вішали зброю — лук, меч, кинджал...

Чарівна квітка—пані на вишиванках оберігає біле, червоне та чорне зерно—сім'я, а значить дух, кров та землю—плоть для зародження нового життя, щоб добрі сили Берегинь плекали ростунців.

Як колись ще Сокіл-род творив світ із яйця, так і жінка—мати споконвіку також творить священний світ майбутнього — особливий загадковий світ людини. У знайдених найдавніших орнаментах писанок богиня Берегиня зображена обов'язково з піднятими догори руками. Спочатку богиню Берегиню зображували у вигляді перехрещених подвійних рисок, що так часто зустрічаються у вишиванках та писанках. Такий елемент орнаменту називається "черепашками". На кінчиках рисок деяких "черепашок" зображені надломи, що нагадують руки. Зустрічаються писанки з зображенням чотирирукої, навіть шестирукої Берегині. Такі зображення можна бачити на деяких археологічних знахідках бронзи. Найстародавніша богиня добра і захисту прийшла із давньої Оріани до своїх нащадків зображенням Оранти—Лади в соборі

Святої Софії, що в славному граді Кия.

Берегиня — це мамина пісня, що любов'ю, вірою і красою лине з Вирію—Раю колядками та щедрівками, веснянками та гаївками, купальськими та іншими піснями.

Берегиня — це блискавка і грім Перуна; це веселка в сонці Дажбога серед краси і сили звичаїв орія—хлібороба, його обов'язків і законів.

Велика богиня — це триєдина життєтворюча сила безмежних небес премудрої Лади в світлі і вічності життя всемогутнього Лада.

Безгрішною і вільною народжується людина, а воля — це і є Берегиня! Ніякі сили зла не здатні здолати віру, пісню, родовідну пам'ять і волелюбний дух народу, якщо його віра щира і благословенна на святій Матері—Землі. Немає віри, вищої від любові Берегині до свого народу, як немає віри, вищої до рідного Бога!

Берегиня, оберега

Берегиня (оберега) — найстаровинніша богиня добра і захисту людини від усілякого зла. На думку академіка Б. Рибакі, культ Берегині започаткувався в первісні часи, коли протоукраїнці приносили жертви упирам і берегиням (у чому "проявився дуалістичний анімізм: задовбрювання чорних сил і вдячність охоронним берегиням").

З часом, згідно з еволюцією релігійних уявлень, Берегиня стає "хатньою" богинею, захищаючи оселю, всю родину, надто — малих дітей від хвороб, лютого звіра, смерті тощо.

Зображалася (вишивалася) на білих рушниках, що вивішувалися над вікнами й дверима і, за наївними уявленнями, мали захищати домівку від чорних сил. Схематичний образ Берегині вишивався на одязові, вирізьблювався на дереві (на віконницях, дверях, ганках і т. п.). Невеликі зображення Берегині (глиняні чи мідні обереги) українці носили на грудях.

Традиційний малюнок Берегині — символічна постать жінки з застережливо піднятими руками.

Її образ з XIV ст. входить до українського народно-прикладного мистецтва і дійшов до наших днів (символічні зображення на кралевецьких рушниках і т. ін.).

Схематичне зображення Берегині трансформувалося в малюнок тризуба, що довгі століття вшановувався і використовувався як оберіг, а згодом у боспорських (кримських) царів-українців та в київських князів доби України-Русі стає національним гербом.